Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Maria Luisa Agirre Azurmendi

Tolosa, Gipuzkoa (1919-2013)

Aurkibidea

Biografia

Tolosako San Esteban auzoan jaioa izan arren, zegamarrak zituen bai ama eta bai aita. Eskolan beti ibili zen gustura, eta ikasketetarako diru-laguntzei esker jarraitu ahal izan zituen ikasketak. Hala, unibertsitatera heltzen lehendabiziko emakumeetako bat izan zen, Medikuntza ikasten hasi zenean. Pediatrian espezializatu zen eta urtetan jardun zuen kontsultan pediatra gisa lanean.

Zintak

TOL-044

- **Proiektua**: Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Artetxe, Miren
- **Data**: 2010-12-17
- **Iraupena**: 79 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Etxeberria, Eider
- **Transkribatzailea(k)**: Etxeberria, Eider

TOL-045

- **Proiektua**: Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Artetxe, Miren
- **Data**: 2010-12-17
- **Iraupena**: 88 min
- **Euskarria**: Bideo digitala

TOL-046

- **Proiektua**: Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Artetxe, Miren
- **Data**: 2010-12-17
- **Iraupena**: 33 min
- **Euskarria**: Audio Analog

Pasarteak

1. Erdara eguneroko bizimoduan sartuta

- **Erref**: TOL-044/002
- **Iraupena**: 0:02:14. **Hasi**: 00:04:34. **Bukatu**: 00:06:48
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ekonomia eta industria » Boom industriala

Laburpena:
Segoviako familia batzuk etorri ziren lanera paper-fabrikara; haiekin erdaraz egiten zuten dena eta Maria Luisaren aita haserretu egiten zen, ez baitzuen erdara ulertzen. Amarekin eta eskolan ere erdaraz egiten zuten.

2. Inguruan gehienbat mutilak bizi ziren

- **Erref**: TOL-044/003
- **Iraupena**: 0:01:18. **Hasi**: 00:06:48. **Bukatu**: 00:08:06
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:
Inguruko baserrietan gehiena mutilak bizi ziren. Neskekin jolasten zuenean, zer jolasetan aritzen ziren kontatzen du.

3. Galdategiko lur beltzarekin jolasean

- **Erref**: TOL-044/004
- **Iraupena**: 0:03:55. **Hasi**: 00:08:06. **Bukatu**: 00:12:01
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Fundizioa

Laburpena:
Etxe inguruan galdategia zegoen eta handik hartzen zuten lur beltzarekin gauza asko egiten zituzten. Etxe inguruko tren-estaziora botatzen zuten galdategikoek lur beltz hura.

4. Zuhaitzen ordez, beste jolas batzuk asmatu

- **Erref**: TOL-044/005
- **Iraupena**: 0:02:00. **Hasi**: 00:12:01. **Bukatu**: 00:14:01
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:
Etxe aurrean zuhaitzik ez egon arren, hainbat jolas asmatzen zituzten: leihoetatik salto egitea, zuloan sartu eta irten...

5. Errekako jolasak

- **Erref**: TOL-044/006
- **Iraupena**: 0:01:59. **Hasi**: 00:14:01. **Bukatu**: 00:16:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Bainuak, errekak eta uretako jolasak

Laburpena:
Errekan jolasean aritzen ziren: zapaburuei begira, igelak harrapatzen... Gerora, gaztetan, erreka hartan arropa garbitzen aritzen zen.

6. Galdategiko lanak imitatzen

- **Erref**: TOL-044/007
- **Iraupena**: 0:03:14. **Hasi**: 00:16:00. **Bukatu**: 00:19:14
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Fundizioa

Laburpena:
Trenbide inguruan jolasean aritzen ziren: trenetako beruna hartzen zuten eta likido berotan sartzen zuten; galdategiko prozedurak imitatuz, forma ematen zioten berunari.

7. Belarrarekin eta arrainekin jolasean

- **Erref**: TOL-044/008
- **Iraupena**: 0:01:57. **Hasi**: 00:19:14. **Bukatu**: 00:21:11
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Errekako arrantza eta ehiza
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:
Baserrian belarra ekartzen zutenean, zulo batetik behera botatzen zuten belar lehor hura. Umetan zulo horretara egiten zuten salto. Oria ibaiak urez gainezka egiten zuenean, amuarrainak harrapatzera joaten ziren sare batekin.

8. Txorien hilerria

- **Erref**: TOL-044/009
- **Iraupena**: 0:02:50. **Hasi**: 00:21:11. **Bukatu**: 00:24:01
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Natura » Fauna » Hegaztiak

Laburpena:
Maria Luisa askotan bakarrik egoten zen umetan, inguruan neska gutxi bizi baitziren. Hala ere, denbora asko ematen zuen jolasean. Teilatutik hilda erortzen ziren txoriak bildu eta berak egindako txorien hilerrira eramaten zituen; behin amak ikusi zuen zertan ari zen, eta ordutik ez zuen berriro egin.

9. Bere baratze txikia umetan

- **Erref**: TOL-044/010
- **Iraupena**: 0:01:36. **Hasi**: 00:24:01. **Bukatu**: 00:25:37
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:
Lehen soro asko zeuden etxe inguruan, eta arto artean sartuta bere baratze txikia egiten zuen Maria Luisak. Neskekin elkartzen zenean, beraien jolasetara aritzen ziren.

10. Kirol-zelaiko ariketak imitatzen

- **Erref**: TOL-044/011
- **Iraupena**: 0:01:28. **Hasi**: 00:25:37. **Bukatu**: 00:27:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Aisia » Kirola » Beste kirol batzuk

Laburpena:
Berazubi kirol-zelaian egiten zituzten ariketak imitatzen zituzten umetan: salto egitea asko gustatzen zitzaien gehien.

11. Garbitegian plisti-plasta

- **Erref**: TOL-044/012
- **Iraupena**: 0:01:25. **Hasi**: 00:27:05. **Bukatu**: 00:28:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:
Udatan garbitegia astean behin garbitzen zuten, eta hondartzan bezalaxe aritzen ziren plisti-plasta.

12. Norekin konfesatu aukeratzen

- **Erref**: TOL-044/015
- **Iraupena**: 0:02:54. **Hasi**: 00:32:47. **Bukatu**: 00:35:41
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:
Lehenengo jaunartzea festa ederra izan zen; egun hartan zer jan zuten aipatzen du. Apaiza ez zitzaion gustatzen, ez baitzuen adeitasunik izaten jendearekiko; horregatik, San Frantziskora fraideengana joan zen konfesatzera. Orduko bekatuak aipatzen ditu.

13. Udal-eskolako maistra paregabea

- **Erref**: TOL-044/016
- **Iraupena**: 0:02:40. **Hasi**: 00:35:41. **Bukatu**: 00:38:21
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Mojetan ikasi ostean, Tolosako udal-eskolara joan zen. Izan ere, mojetan ordaindu egin behar zen, eta etxean ez zegoen dirurik horretarako. Udal-eskolan oso maistra ona izan zuen, asko kezkatzen zen ikasleez. Emakume hark omenaldia merezi duela uste du Maria Luisak.

14. Udal-eskolan maistra onak eta ez hain onak

- **Erref**: TOL-044/018
- **Iraupena**: 0:02:04. **Hasi**: 00:38:53. **Bukatu**: 00:40:57
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:
Udal-eskolan fundamentuzko andereñoa jarri zieten: doña Maurelia. Lehenago izandako maistra ez zuen gustuko, beti haserre egongo balitz bezala baitzegoen. Doña Maurelia oso andereño ona zen eta ikasleekiko ardura zintzoa zuen.

15. Diru-laguntzak emateko irizpide "garbiak"

- **Erref**: TOL-044/019
- **Iraupena**: 0:03:49. **Hasi**: 00:40:57. **Bukatu**: 00:44:46
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Politika » Gerra aurrea » 1931-1936: II. Errepublika
- Ekonomia eta industria » Txanponak, diru-kontuak

Laburpena:
12 urte inguru zituztela, Errepublika garaia zen, eta eskolako andereñoak neska batzuei lagundu zien goi-mailako ikasketak egiteko diru-laguntzak lortzen. Diru-laguntzak ematean, baina, tranpak egon ziren eta arrazoi politikoengatik eman edo ukatu zituzten.

16. Peñaflorida institutura ikastera

- **Erref**: TOL-044/020
- **Iraupena**: 0:02:08. **Hasi**: 00:44:46. **Bukatu**: 00:46:54
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak
- Lanbideak » Trenbideko langileak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:
Maria Luisaren aitak trenean egiten zuenez lan, Maria Luisak ez zuen trenik ordaindu behar izaten. Eskola bukatutakoan, Donostiara joan zen Peñaflorida institutura ikastera. Orduan hasi zen gerra zibila, baina Donostia nazionalek azkar hartu zutenez, ez ziren eten ikasketak.

17. Peñafloridako ikasketen maila ona

- **Erref**: TOL-044/021
- **Iraupena**: 0:01:08. **Hasi**: 00:46:54. **Bukatu**: 00:48:02
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:
Eskola bukatutakoan, Donostiara joan zen Peñaflorida institutura ikastera. Espainiako irakasle onenak izan zituzten han eta Maria Luisak oso gustura ikasi zuen.

18. Paulino Caballero saria irabazi zuenekoa

- **Erref**: TOL-044/022
- **Iraupena**: 0:02:51. **Hasi**: 00:48:02. **Bukatu**: 00:50:53
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:
Peñafloridako instituan zebilela, oso irakasle ona izan zuen. Maria Luisak takigrafia ikasteko asmoa zeukan, eta oso ikasle ona izan zen: Paulino Caballero saria eman zioten ikasle onena izateagatik.

19. Amaren ideia aurrerakoiak

- **Erref**: TOL-044/024
- **Iraupena**: 0:02:01. **Hasi**: 00:52:26. **Bukatu**: 00:54:27
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Iritziak » Bizitzarekiko ikuspegia
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
Lehengo pentsamoldearen arabera, emakumeak ezkondu egin behar zuen eta ez zuen eskolarik behar. Maria Luisaren amak esaten zuen, ordea, emakumeek independenteak izan behar zutela gizonengandik eta emakume guztiek ikasi behar zutela lanbide edo karreraren bat.

Transkripzioa
- Zu konturatzen ziñan ordurako ba neska gutxi ziñatela, jendiak normalen zure edaden ya eskola utzi zula... Konturatuko ziñan?
- A bai, batzuk, "es que"... Amak zeukaten hemen sartuta ba ezkondu in behar zuela, ezkondu. Eta ezkonduta ya ez zuela behar eskolaik. Eta nere amak esaten zien, esto, ez pentsatzeko, esto, ezkonduta gauzak konpontzen ziela. Eta egin behar gendula, esto, izan behar gendula

independientek gizonatik.
- Hoi zure amak esaten zun?
- Bai, denbora hartan. Eta danak ikasi behar gendula ofizion bat o karreran bat. Etxen ze dirua? Ez zeon diruik. Baiño amak... Zeatik, egin behar gendula gizonen menden ez gendula egon behar. Bakoitzak bere poltsa eduki ezkeo, hobeto bizitzen zala.
- Hoi orduako, bastante e?
- Orduako, baiño hori askotan, eta burun ondo sartuta.
- Bai e?
- Bai, danak ikasi behar gendula ofizio bat o estudiatu. Hala, amak. Ez pentsatu e, esto... "porque" ezkonduta gauzak konpontzen ziela.

20. Ikasle ona izanda, sariak eta diru-laguntzak lortu zituen

- **Erref**: TOL-044/027
- **Iraupena**: 0:03:32. **Hasi**: 00:56:58. **Bukatu**: 01:00:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Txanponak, diru-kontuak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:
Peñaflorida institutuan zebilela, Paulino Caballero saria eman zioten; orduan udaletxera joan zen goi-mailako ikasketak egiteko diru-laguntza eskatzera; diru-laguntza eman zioten eta medikuntza ikastea erabaki zuen. Poz izugarria hartu zuen orduan, baina gurasoak triste geratu ziren, kezkatuta ea Maria Luisak ikasketa egokiak aukeratu ote zituen.

21. Madrilen familia baten etxean bizitzen

- **Erref**: TOL-044/030
- **Iraupena**: 0:02:53. **Hasi**: 01:03:14. **Bukatu**: 01:06:07
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Hotelak eta pentsioak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:
Madrilen ikastea oso garestia zen egonaldiarengatik bereziki, eta horregatik familia baten etxean jarri zen bizitzen. Etxe hura non zegoen azaltzen du.

22. Mutilekin ikasten ohituta

- **Erref**: TOL-044/032
- **Iraupena**: 0:02:55. **Hasi**: 01:06:24. **Bukatu**: 01:09:19
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Aisia » Kultura » Irakurtzea
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:
Medikuntzako fakultatean ikasten hasi zenean, Maria Luisa zen emakume bakarra. Maria Luisa ez zen kikiltzen mutilen artean, Errepublika garaian eskolan ohituta zegoen mutilekin batera ikastera. Francoren garaian, ordea, bereizi egin zen mutilen eta nesken arteko heziketa. Orduan izandako gutun erromantiko batzuen istorioa kontatzen du.

23. Raquelen gutun erromantikoen misterioa

- **Erref**: TOL-044/036
- **Iraupena**: 0:02:18. **Hasi**: 01:14:41. **Bukatu**: 01:16:59
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Aisia » Kultura » Irakurtzea

Laburpena:
Eskola garaian izan zuen posta-trukeari buruz hitz egiten du. Helburua ikasturtearen amaieran elkar ezagutzea zen. Egunero idazten zuen eta egunero jasotzen zuen erantzuna. Inork ez zekien bera zenik gutunak idazten zituen neska.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-15

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com